

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketoiminta ja kulttuuri Imatra
Kuvataiteen koulutusohjelma
Korutaide

Susa Laamanen

**Subjekttiivinen koe: toistuva toiminta kiven
kanssa**

Tiivistelmä

Susa Laamanen

Subjektiiivinen koe: toistuva toiminta kiven kanssa, 24 sivua

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketoiminta ja kulttuuri Imatra

Kuvataiteen koulutusohjelma

Korutaide

Opinnäytetyö 2015

Ohjaajat: kuvataiteilija Olli Keränen, taidekriitikko Hannu Castrén

Opinnäytetyön tavoite oli saada käsitys fyysisistä rajoista käyttäen apuna subjektiiivista koetta, joka sisälsi toistuvaa työskentelyä kiven kanssa. Pyrkimyksenä oli myös taiteellisen ajattelupohjan valmistuminen, joka valmentaisi koulun jälkeiseen taiteelliseen työhön.

Tutkielma pitää sisällään pohdintoja ja havainnointia omasta taiteellisesta työskentelystä ja itse kokeesta. Se heijastelee mm. prosessitaiteen ja kestävyystaiteen suuntauksia sekä zenin osallisuutta nykytaiteen syntyyn.

Taiteellisen osion tulos on performatiivinen videoteos, joka sisältää yllä mainitun subjektiiivisen kokeen taiteilijan suorittamana. Koe painottuu kehollisuuteen.

Asiasanat: subjektiiivinen koe, monotonisuus, zen-buddhismi, kestävyystaide, performanssi, kehollisuus, videotaide

Abstract

Susa Laamanen

Subjective Experiment: Repetitive Work with a Stone, 24 pages

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Fine Arts Imatra

Degree Programme in Fine Arts

Jewellery Art

Bachelor's Thesis 2015

Instructor(s): Visual Artist Mr. Olli Keränen, Art Critic Mr. Hannu Castrén

The goal of the thesis was to get an impression of the physical boundaries with the help of a subjective experiment that included monotonous work with a stone. There was also endeavor to create an artistic mindset which could guide through the process and prepare for the working after the school.

The thesis includes thoughts and observations about the artistic work and the experiment. It reflects the fields of process art and endurance art and speculates the involvement of zen-buddhism with the emergence of contemporary art.

The result of the artistic part is a performative video art piece which includes the subjective experiment executed by the artist. The experiment can be experienced through the outsider's point of view. The body is emphasized in the final work.

Keywords: subjective experiment, monotonous, zen-buddhism, endurance art, performance, body, video art

Sisältö

1 Johdanto.....	5
2 Subjektivinen koe työskentelymetodina.....	5
2.1 Empirismi ja kokeen luonne.....	6
2.2 Prosessitaide.....	7
2.3 Aika.....	9
2.4 Omat rajat.....	10
2.5 Keho.....	12
2.6 Säännöt.....	13
2.7 Monotoninen työskentely.....	14
3 Video – se mitä jäi jäljelle.....	19
5 Tulkinta tapahtuneesta.....	21
Kuvat.....	23
Lähteet.....	24

1 Johdanto

Opinnäytetyönäni suoritan kokeen, jonka tarkoituksena on saada subjektiivinen käsitys omista rajoista. Kokeen ympärillä toimii joitakin sääntöjä tai rajoituksia, jotka olen asettanut itselleni. Kehollisuus sekä fyysisyys ovat iso osa teostani, kuten myös keskittyminen monotonisen työskentelyn avulla.

Pohdintoja varten paneudun kirjallisuuteen anti-taiteesta, zen-buddhalaisuudesta, prosessi-, performanssi- ja käsitetaiteesta ja koitan löytää uusia tapoja ajatella. Tavoitteena on löytää oma ääni taiteilijana ja luoda teoreettista pohjaa sille polulle, jolle siirryn koulun jälkeen.

Näen opinnäytetyömatkani eräänlaisena kasvuna, jota olen yrittänyt kirjallisessa tulkita ja havainnollistaa.

2 Subjektiivinen koe työskentelymetodinä

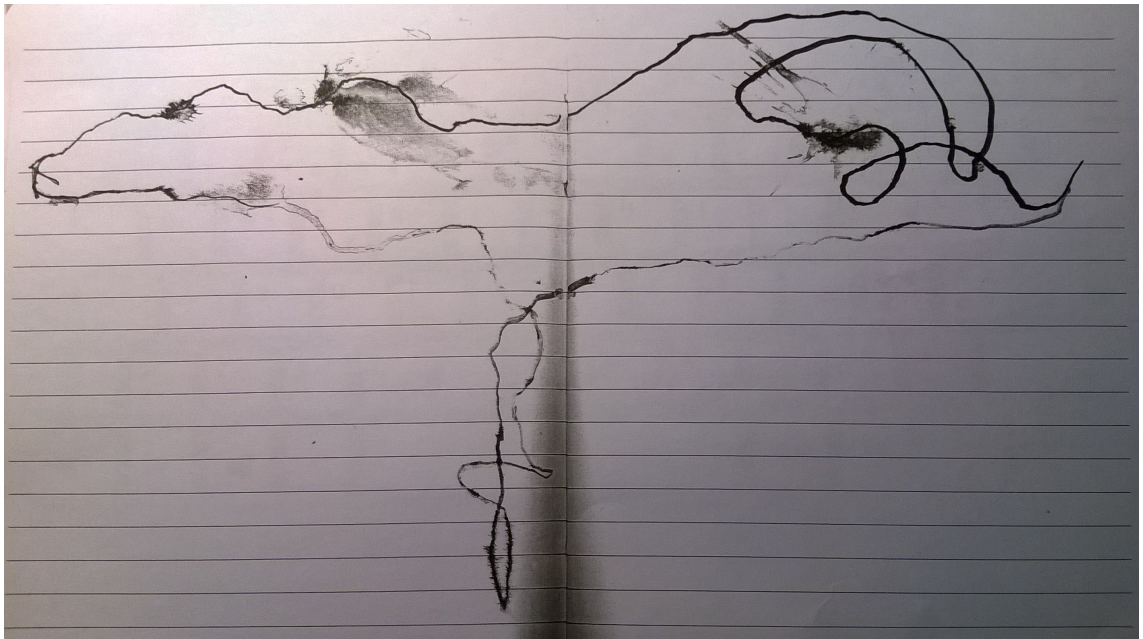
Henkilö suorittaa kokeen,

jossa pyrkii saamaan subjektiivisen näkemyksen sekä fyysisen kokemuksen omista rajoistaan.

Koe koostuu toistuvista suoritettavista kiven iskuista.

En tiedä, mistä tuli idea suorittaa koe opinnäytetyönä. En ollut aiemmin (tietoisesti ainakaan) käyttänyt kyseistä metodia taiteen tekemisessä, vaikka olin aiemmin jo leikkinyt erilaisten sääntöjen ja rajoitusten kanssa. Olin joissakin töissäni antanut eräänlaisia tehtävänantoja itselleni, mutta en ollut varsinaisesti suorittanut koetta. Koe toi minulle tunteen jostain virallisesta ja merkityksellisestä; kokeiden kauttahan pyritään saamaan vastauksia ja tuloksia, vaikka koetilanne olisikin subjektiivinen.

Esimerkkinä töistä tai tehtävänannoista, joissa olin asettanut itselleni jonkinlaisia sääntöjä ja rajoituksia voisi olla vaikkapa se, kun päätin seurata metsässä koirani valitsemaa reittiä, eli koira johti minua, eikä päinvastoin (Kuva 1). Päätöksen seurauksena metsässä käveltävä reitti oli täysin erilaisen näköinen, kuin jos olisin itse mennyt edellä. Suoritin tehtävää myös, kun keräsin tietyn alueen kaikki punaiset esineet ja asetin ne järjestykseen tai kun piirsin siemeniä, pieniä ovaaleja, tunti yhteen putkeen, vain selvittääkseni, kuinka monta siinä ajassa ehtii piirtää.

Kuva 1. Susa Laamanen, Reitti, jonka kuljin koiran johdattamana, 2013

Jälkimmäisessä tehtävänannossa tuli jo esille tuo subjektiivisuuskin. Joku toinen henkilö saisi nimittäin aivan eri tuloksen kyseisestä tehtävästä; hän piirtäisi joko enemmän tai vähemmän. Voi olla siis, että nuo tehtävät valmistivat jollain tasolla minua sille polulle, jolta löysin itseni opinnäytetyötä tehdessäni.

2.1 Empirismi ja kokeen luonne

Tutkimustyyppinä koe oli empiristinen eli kokemusajatteluun pohjautuva. Empirismissä nojaututaan aistihavaintoihin sekä kokemusperäiseen tutkimukseen. Sen mukaan tietoa ei voi saada pelkän intuition, järjen tai uskon avulla. Tässä kokeessa kokemuspohjaista tietoa yritettiin saada mahdollisimman fyysisellä kokeella.

Suorittamani kokeen luonne on muuttuva. Se on altis heilahtelemaan eri suuntiin riippuen ajasta ja paikasta, tilanteesta puhumattakaan. Onko kylmä vai kuuma, onko olo energinen vai väsynyt, minkälainen ympäristö on, onko häiriötekijöitä... Kokeen tulos on siis monien tekijöiden summa. Itseäni juuri kiinnostoi tuo kokeen eräänlainen hetkellisyys ja herkkyyys muutoksille. Se ikään kuin antaa vastauksen kyseisen hetken luonteesta, ja tulos on riippuvainen kaikista tuon hetken tekijöistä. Sen voidaan katsoa olevan myös aika merkityksetön siinä mielessä, ettei se esitä mitään lopullista. Toisaalta, pienemmistä palasista saa kerättyä kuvan jostain suuremmasta.

Subjekttiivisen suoritettavan kokeen lisäksi päätin nauhoittaa kokeen. Sillä mahdollistin sen, että pystyin jälkikäteen näkemään, mitä kokeen aikana tapahtui. Toimin ikäänkuin ulkopuolisena tarkkailijana. Näin ollen sain laajemman kuvan kokeesta.

2.2 Prosessitaide

Prosessitaide on taiteenala, jossa lopputeoksella ei ole yhtä suurta merkitystä kuin itse luomisprosessilla. Opinnäytetyössäni on osittain kyse tästä. Suoritettava koe oli minulle teoksen pääpointti. Kokeen jälkeen minulle jäi muistoksi vain kokeen tallenne, jonka avulla pystyin tutkimaan kokeen minussa ja kehossani aiheuttamia muutoksia sekä käyttäytymistä. Video ei ollut välttämätön asia kokeen kannalta, sillä olisin voinut tyytyä vain subjektiiviseen tietoon, mutta tällä kerralla halusin kuitenkin nähdä kokeen ulkopuolisena katsojana.

Tallenne kokeesta ei ole eri teos, mutta se on ikäänkuin uusi taso. Ensimmäinen taso oli se, kun suoritin kokeen. Toinen taso oli se kun katsoin itse kokeen videolta. Kolmas taso on varmaan se, kun teoksesta tulee julkinen näyttelytilaan asetettuna.

Jo opinnäytetyöprosessin alussa, aiheseminaarin aikana kerroin, että en tiedä, mikä lopputulos on ja että sillä ei ole oikeastaan mitään väliä. Siitä tulee prosessin aikana mitä tulee, enhän voi tietää etukäteen, ennen kuin olen suorittanut kokeen, mikä on tulos ja miltä se näyttäisi (Kuva 2 ja 3). Lopputulos

oli oikeastaan toissijaista sekä sattumankauppaa. Se tulisi olemaan sitä, mitä se on.

Opinnäytetyönäyttelyyn näin ollen oikeastaan tuli tallenne teoksesta. Minulle tästä nouseva kysymys onkin: muuttuuko tuo tallenne itse taideteokseksi, koska se esitetään taidenäyttelyssä vai onko se edelleen vain video prosessista, jonka olen osoittanut taiteeksi?

Kuva 2. Susa Laamanen, Sopivankokoisia kiviä etsimässä, 2015

Kuva 3. Susa Laamanen, Minä tekemässä betonialustaa kokeen valmisteluvaiheessa, 2015

2.3 Aika

Ajasta on tullut minulle tärkeä työskentelyn elementti. En kuitenkaan halua ”suorittaa” asioita tietyssä ajassa, vaan olen kiinnostunut hetkestä. Haluan elää hetkessä, elää ajan kanssa rinta rinnan, en halua elää menneisyydessä tai tulevaisuudessa. Vain hetkellä on mielestäni merkitystä.

Zen-buddhalaisuudessa ajatellaan, etteivät ajatukset, jotka liittyvät joko menneisyyteen tai tulevaisuuteen ole todellisia (Holmberg, 2005). Vain tämä hetki, jossa elämme on todellinen ja vain sillä on näin ollen väliä. Kokeeni yksi aspekti olikin vain yrittää elää hetkessä, sillä kokeen luonne mahdollisti meditatiivisen keskittymisen. Olin kirjoittanut seuraavan ajattelman työskentelypäiväkirjan sivuille:

”Tässä hetkessä, ikuisesti muuttuva” (Susa Laamanen, 28.11.2014).

En nähnyt kelloa koetta tehdessäni. Siksi en tiennyt, kuin vasta kokeen loputtua, kuinka kauan siinä oli kestänyt. Oli yllätys huomata, että aika oli kulkenut nopeammin, kuin olin luullut. Oikeastaan tehtävää suoritettaessa tuntui melkein päältä, että aikaa ollut. Mitä on edes aika, jos elää hetkessä? Siitä tulee sinällään toissijainen asia tai jotain, mikä elää rinnakkaiseloa sinun elämäsi kanssa. Se ei enää ole sinua edellä, hoputtamassa sinua tai sysäisemässä sinua nostalgiaan.

Koe kesti 16 minuuttia ja 11 sekuntia.

2.4 Omat rajat

Opinnäytetyössäni keskityin omien rajojen tiedostamiseen ja löytämiseen. Halusin suorittaa kokeen, jolla pyrin saamaan subjektiivisen näkemyksen sekä fyysisen kokemuksen omista rajoistani tiettyjen sääntöjen sisällä. Samalla tiedostin, että tulos olisi muuttuva mikäli koe suoritettaisiin missä tahansa muussa ajassa ja paikassa saati, että käytettäisiin eri muuttujia.

Omat rajat aiheena kiinnosti minua, sillä mielestäni se liittyy itsensä tuntemiseen. Mitä paremmin tuntee omat rajansa ja näin ollen tuntee itsensä, sen paremmin ymmärtää myös maailmaa. Ihminen peilaa kuitenkin itseänsä suhteessa maailmaan ja maailmaa suhteessa itseensä. Opinnäytetyössäni rajat olivat ehkä vielä enemmän kytköksissä fyysisiin rajoihin, mutta monotonisen työskentelyn kautta löytyi reitti myös henkisten rajojen äärelle. Valitsin kuitenkin työskentelytavaksi mahdollisimman raskaan tehtävän, jotta fyysisuus tulisi paremmin esille. Halusin tuntea sen, kun raja tulee vastaan.

Omat rajat ja aika kestävyystaiteessa

Endurance art (suoraan suomennettuna ”kestävyystaide”) on performanssi- ja kehotaiteen alalajike, jossa pääpaino on pitkäkestoisella tekemisellä, mikä usein sisältää joko kipua, eristyneisyyttä tai uupumista. Usein taiteilijat käsittelevät näissä teoksissaan kysymyksiä, jotka liittyvät elämä/taide-vastakkainasetteluun, aikaan tai ihmisen henkiseen ja fyysiseen kestävyYTEEN. Monesti myös arkipäiväisyys tulee esille näissä teoksissa. Tunnetuimpia teoksia kestävyystaiteesta on varmaan Marina Abramovicin The Artist is Present-teos, jossa taiteilija koko kolme kuukautta kestäväen näyttelyn ajan istuu kahdeksan tuntia päivässä tuolilla, jonka vastapäätä olevalle tyhjälle tuolille sai näyttelyvieras istua ja kokea, kuinka taiteilija on läsnä.

Suosikkitaide-teokseni koko taidehistoriasta on Tehching Hsiehin One Year Performance-teokset, jotka kuuluvat juurikin kestävyystaiteen piiriin. Niissä Hsieh toteutti yhden vuoden mittaisia performansseja, joista yksi oli Time Clock Piece, jossa 12 kuukauden ajan hän leimasi kellokortin tasatunnein ja otti samalla itsestään valokuvan (Kuva 4). Hän pakotti itsensä kohtaamaan ajan ja loi fyysisen mallinnuksen ajan kulumisesta (Sontag 2009). En voi tajuta, miten kukaan pystyy toimimaan niin kurinalaisesti, se on jopa jo hullua.

Hsieh itse on sanonut, että pitkäkestoisessa tekemisessä hän vasta tuntee esiintyvänsä, suorittavansa performanssia ja näin ollen pystyy tekemään jaon elämän ja taiteen välille. Prosessit olivat hänelle ehdottoman tahdon persoonatonta ruumiillistumaa, joka ylitti individualistisen olemuksen ongelman. Zeniläisen meditaatioreititin sijaan hän mietti kolmevuotista palvelustaan taiwanilaisessa armeijassa. (McEvelley 2015, 326)

Hsieh teokset on nähty käsittelevän aikaa ja kamppailua, koettelemusta ja jopa kärsimystä. Hän on kertonut elämäntarkoituksensa olevan ajan tuhlaaminen (Sontag 2009). Vuonna 1999, Tehching Hsieh ilmoitti, ettei ole enää taiteilija.

Opinnäytetyöni sisältämä omien rajojen testaaminen sekä monotoninen pitkäkestoinen toiminta kuuluvat kestävyystaiteen piiriin, jos sitä tahtoo luokitella. Näen, että lopputyönäni tekemä teos tulee saamaan

lähitulevaisuudessa jatkoa toisenlaisten kokeiden muodossa, tehden näin teoksesta pienemmän osasen jotain isompaa kokonaisuutta.

Kuva 4. Susa Laamanen, Tehching Hsieh ja One Year Performance 1980-1981 (Time clock piece), 2015

2.5 Keho

Keho ja performatiivisuus kiinnostivat minua koulun alussa ja päädyin lopulta koru-puolelle (Kuva 5), jossa keho oli vahvasti läsnä ja opinnot vahvasti pyörivät kehon ja kehollisuuden ympärillä. Opimme, kuinka taide ja keho voivat sulautua. Opimme myös ihmisen ja kehon suhteesta, miltä se näyttää erilaisissa konteksteissa, erilaisissa ympäristöissä tai sosiaalisissa tilanteissa: miltä keho näyttää, miltä se tuntuu, miten olemme suhtautuneet siihen historian saatossa.

Huvittavaa koru-osastossa oli se, että kukaan ulkopuolinen ei oikeastaan tiennyt, mitä me siellä puuhasimme, se oli kuin jokin salaseura. Sillä aikaa, kun muut luulivat meidän istuttavan kiviä tai sarjatuottavan hopeasormuksia, me piirsimme silmät sidottuina lattialla, kuvittelimme olevamme eläimiä, rakensimme pesiä ja puutarhoja, saimme ajoittain osastomme näyttämään tutkimuslaboratoriolta, pohdimme, mitä on kauneus ja mitä viestitämme toisille ihmisille itsestämme. En tiedä, olisinko tehnyt sellaista päättötyötä, kuin nyt tein, ilman että olisin käynyt korupuolen. En ainakaan usko, että minulla olisi yhtä paljon tietämystä kehollisuudesta ja kehotaiteesta, mikäli olisin valinnut toisin.

Olen oikeastaan kulkenut ympyrän ja palannut siihen, mistä lähdinkin, eli kehollisuuteen. Kehä ikäänkuin sulkeutui opinnäytetyössäni, jonka pääosassa ovat kehoni ja fyysisyyteni.

Kuva 5. Susa Laamanen, Exercise: Organized necessary and luxury items on the floor, 2014

2.6 Säännöt

Kun etsi jota ja niin kunnes et jaksakaan enää nostaa kiveä ylös.
lumi pitää hakkaa sitä toistuvasti
on kantaa kahdella kova alustaa
sulanut, kivi, kädellä vasten, kauan,

Löysin työskentelepäiväkirjastani merkinnän, joka oli kuin vaivihkaa raapustettu kaiken muun hölinän rinnalle:

Rajat luovat vapautta (Susa Laamanen 16.11.2014).

Sen perässä ei ollut kysymys- tai huutomerkkiä, joten oletan, että olen lisännyt lauseen ainoastaan muistutukseksi. Asiaksi, jota tulisi pohdiskella myöhemmin lisää. Tässä tapauksessa tulisi myös tarkentaa, että nuo rajat eli rajaukset tai säännöt, joista puhun, tarkoittavat sääntöjä ja rajoja, jotka olen itse luonut. En tarkoita toisten asettamia rajoja, sillä se loisi aivan toisenlaisen merkityksen koko kokeelle.

Kaaottisuus kuuluu ihmisen elämään, myös minun. Fysiikassa ajatellaan, että kaaos ja epäjärjestys ovat osa luontoa ja se on maailman perustila. Ainoastaan ihminen pyrkii järjestykseen. Toisaalta elämän muodostavat atomit ovat järjestyneitä, joten luonnossa elää rinta rinnan sekä kaaos että järjestys. Kaaos ilmenee elämässäni vaikka ajatusten sekasortoisena vilinästä sisällä tai sotkuisena työpöytänä. Kun asetan tiettyjä sääntöjä ja alan luomaan järjestystä kaaoksen keskelle, se antaa minulle mielenrauhaa ja selkeyttä. Ehkä kyseessä on myös itsekontrollista oman elämänsä suhteen, sillä elämämme koostuu meille toisten asettamista säännöistä ja rajoituksista. Mikäli oman henkilökohtaisen vapauden sisällä teen omat sääntöni, voin tuntea olevani enemmän ohjaksissa oman elämäni suhteen. (Stanford Encyclopedia of Philosophy 2014).

Teos liittyy tai on osa elämääni. Ne kysymykset, joihin etsin vastauksia taiteessa, ovat samoja, joita esitän myös arjessa, joten taide on vain osa elämää, jatkumoa. Tällä hetkellä juuri taide on se osa, joka luo järjestystä elämäni keskelle, vaikka sitten monotonisen kiven hakkaamisen kautta.

2.7 Monotoninen työskentely

The natural state of life and mind is complexity. At this point, what art can offer (if it can at all – to me it seems) is an absence of complexity, a vacuum through which you are led to a state of complete relaxation of mind. - Yoko Ono (Stiles & Selz 2012, 860.)

Tajunnanvirtaa opinnäytetyöstä

nosta molemmilla ja		isohko		kivi käsilläsi maahan
	pudota		se	

hetkessä. Huomasin, että ainoat ajatukseni pääni sisällä olivat muun muassa siinä, kuinka pidellä kiveä paremmin tai missä rytmissä kannattaa hakata kiveä.

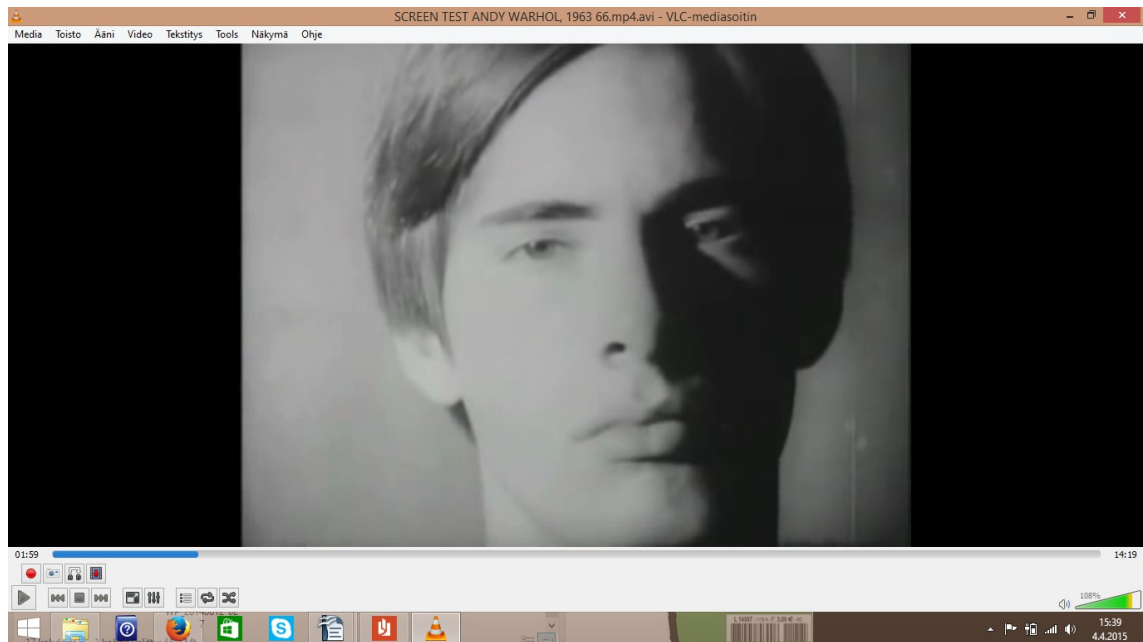
Monotonisuus on jotain, mikä on kiinnostanut minua jo pidemmän aikaan. Toistuvassa ja joskus jopa tylsässä tavassa työskennellä, on jotain kiehtovaa (Kuva 6). En tiedä, johtuuko se siitä, että minulle ”tylsyys” on mielenkiintoa sekä kysymyksiä herättävä käsite. En ole oikein varma, mitä se on.

Pitää osata keskittyä ja nähdä, kuinka paljon oikeasti tapahtumattomuudessa on tapahtumaa. Esimerkiksi vuosi ennen opinnäytetyön tekemistä näin Andy Warholin Screen Tests-videot (Kuva 7), ja ne tekivät todella suuren vaikutuksen. Niissäkään ei ensin näyttänyt tapahtuvan mitään, mutta jos istahti ja jäi tarkkailemaan, pystyi näkemään, kuinka ihminen videolla hengitti, tylsistyi, vaipui omiin ajatuksiinsa... Tai ehkä jopa itki kyyneleen.

Tai ehkä se näennäinen tylsyytys on mieltävängitsevää juuri sen takia, että se on jotain muuta kuin tämä jatkuva kaaos elämässä ja ympärillämme. Kun tapahtuu koko ajan paljon kaikkea, siitäkin tulee oikeastaan tylsää jossain vaiheessa.

Kuva 6. Susa Laamanen, 16 framen kuvakaappaus-sarja kokeesta, 2015

Kuva 7. Susa Laamanen, Kuvakaappaus Andy Warholin Screen Tests-videoista, joissa ei oikeastaan tapahdu mitään, 2015

Zen ja länsimainen nykytaide

McEvilleyn kirjassa *The Triumph of Anti-Art* kerrotaan, kuinka amerikkalainen kokeellinen säveltäjä John Cage koitti 1950-luvulla löytää yhteyden zenin, dadan ja Duchampin välille. Hän oli itse käynyt kuuluisan zen-mestari D.T. Suzukin luennoilla ja tunki löytäneensä suuren kolmipäisen anti-taiteen johdon kolmen edellä mainitun välillä. Hänen mielestään tällä kolmikolla oli todella paljon yhteistä ja ne sivusivat sisällöiltään toisiansa. Ongelmana oli vain, että nähtävästi ei kumpikaan dada eikä Duchamp olleet perehtyneitä zeniläisyyteen tai edes kiinnostuneita siitä. Se, mitä Cagelta jäi huomaamatta oli Duchampin suuri kiinnostus Pyrrhonismiin, joka on hellenistisen filosofian koulukunta. Se kannatti voimakasta skeptisismiä sekä mielipiteistä vetäytymistä. Pyrrhonismin ajatellaan kulkevan rinnan zeniläisyyden kanssa, vaikka toinen syntyikin 500 vuotta toisen jälkeen. Yksi pyrrhonismin tärkeistä opeista on: ”*Mikään itsessään ei ole enemmän sitä tai tätä.*” (McEvilley 2005.)

Zen polveutuu Intian buddhalaisuudesta, joka vuorostaan on saanut vaikutteita juuri pyrrhonismin kaltaiselta hellenistis-roomalaiselta väittelytaidon traditiolta. Marcel Duchampin tiedetään lukeneen paljon pyrrhonismista ja vaikutukset näkyvätkin hänen mietteissään välinpitämättömyyden ominaisuuksista,

relativismista eli suhteellisuusajattelusta, skeptisismistä sekä alisteisuudesta sattumalle, jotka kaikki ilmenivät hänen readymade-teoksissaan sekä taiteellisessa näkemyksessään. Myös dadaistit näkivät taiteen aika lailla samoilla linjoilla, joten voisi sanoa, että ajatukset olisivat pysyneet suhteellisen samankaltaisina riippumatta siitä, olisiko Duchampin lukemat kirjat kertoneet pyrrhonismista tai zeniläisyydestä.

Richard Huelsenbeck onkin sanonut, että ”*dada on amerikkalainen aspekti buddhismille*”. Kuin pyrrhonisti, hän jatkoi ”*dada... vastustaa kaikenlaista ideologiaa...idealla...ei ole mitään absoluuttista todellisuutta.*”

Kun lukee John Cagen manifestiä musiikista, näkee selvästi zenin vaikutuksen häneen, mutta huomaa, etteivät edellä mainitut pyrrhonistiset lauseet ole kaukana niistä:

nothing is accomplished by writing a piece of music
nothing is accomplished by hearing a piece of music
nothing is accomplished by playing a piece of music

(Lieberman 2015).

Dadan ja Duchampin vaikutus nykyaikaiseen taiteeseen on huomattava, mutta niin on myös John Cagen, jonka kokeellisen säveltämisen luennoilla New Yorkin New School of Social Researchissa kävi joukko musiikista tietämättömiä taiteilijoita, joista lopulta muodostui ydinjoukko Fluxus-ryhmään sekä ensimmäisten Happeningien luojiin (mm. George Maciunas, Allan Kaprow, George Brecht).

Kun kiinalainen hallitsija Wu kysyi intialaiselta lähetiltä Bodhidharmalta, kuka tämä oli, tämä vastasi, ettei tiedä. Ribemont-Dessaignes kirjoitti vuonna 1931 ”dadan historia”-kirjassaan ”*mitä on kauneus, mitä rumuus? ...En tiedä. Mitä olen minä? En tiedä, en tiedä, en tiedä, en tiedä.*”

Zenin toinen osa sen historiassa pyrrhonismin ohella on ollut tao, joka on naturalistis-mystinen elämänfilosofia. Tao korostaa ihmisen yhteyttä luontoon ja kosmokseen. Taolaisuuteen liittyy myös maailmankaikkeuden kaksi vastakkaista osapuolta, eli jin ja jang. Vuodelta 1920 oleva berliiniläinen dada-pamfletti sanoo ”*Tao ja Brahma ovat dada*” ja osoittaa näin, että John Cage oli

oikeilla jäljillä ja että zen on oikeastaan erittäin merkittävä osa nykytaiteen muodostumista.

3 Video - se mitä jäi jäljelle

Miksi sitten tein videon? Olin tehnyt viimeiset pari vuotta aika paljon videoteoksia koulussa, suurin osa oikeastaan isoimmista teoksista olivat olleet videoteoksia. Toisaalta, en ollut ennen itse esiintynyt videolla, enkä ollut keskittynyt teoksissani omaan kehooni tai fyysisyyteeni. Sen lisäksi, että tahdoin nähdä ulkopuolisen tarkastelijan silmin, kuinka suoritin kokeen, näin videon ikään kuin jatkumona sille ajatusprosessille, jota olin koulussa tehnyt. Tahdoin nähdä, miten formaatti muuntautuisi ajatusten kasvaessa tai kehittyessä. Video sattui siis olemaan sekä käytännöllinen että looginen.

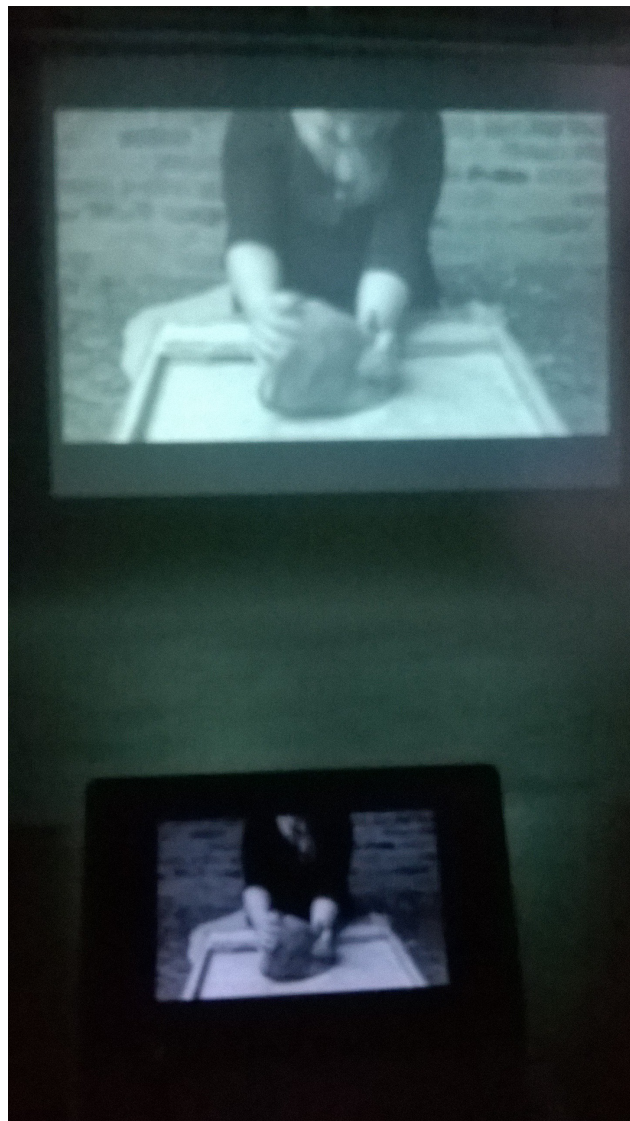
Katsoessani videota jälkepäin, se herättää erilaisia ajatuksia; toisaalta näkee yhden hetken tallennettuna, toisaalta katselee menneisyyteen. Oikeastaan video kokeen suorittamisesta kertoo eri asiasta, kuin mitä itse koe merkitsi minulle. Katsoja ei voi koskaan kokea tuota samaa teosta, niin kuin minä tekijänä, kokeen suorittajana, sen koin. Katsojalle jää tämäntyyppisessä taiteessa aina jotain puuttumaan. Hän ei voi koskaan kokea teosta kuin vain tarkastelijan, sivustakatsojan, roolissa. Katsoja on tarkkailija, ja hän kiinnittää huomiota eri asioihin, kuten minäkin nyt kun katson koetta videolta. (Kuva 8, 9, 10)

Katsojana huomioni kiinnittyi niihin pieniin asioihin, joita tapahtuu videolla koko ajan: asennon vaihtamiseen, lyöntien rytmiin, siihen, miten kokeen suorittaminen vaikuttaa kehoon ja kuinka keho käyttäytyy kokeen aikana. Teosta editoidessani päätin lopulta ottaa myös värit ja äänetkin pois, jotta katsoja pystyy keskittymään paremmin siihen, mikä on olennaista, siis juuri noihin pieniin alati muuttuviin asioihin, hetkellisyyteen.

Ne ovat pieniä viitteitä, ja ne näkee jos jaksaa keskittyä. Sinällään on ”hauskaa”, että keskittyminen oli iso osa teoksen tekemistä, mutta se on iso osa myös teoksen kokemista.

Kuva 8. Susa Laamanen, Kuvakaappaus valmiista videosta, 2015

Kuva 9. Susa Laamanen, Pieni ja suuri samassa tilassa, 2015

Kuva 10. Susa Laamanen, Kokeilua tilassa, 2015

4 Tulkinta tapahtuneesta

Opinnäytetyöni sisälsi subjektiivisen kokeen omista fyysisistä rajoistani sekä tallenteen tuosta kokeesta (video), jonka avulla koetta voi tarkastella ulkopuolelta.

Prosessi oli hankala, sillä huomasin, että ajatukseni taiteesta sekä taiteentekemisestä muuttuivat lopputyöprosessin aikana. Opin niin paljon uutta, että tuon kaiken uuden omaksuminen vei paljon aikaa, enkä vieläkkään ole omaksunut kaikkea. Prosessiin kuului siis myös eräänlainen henkinen kasvaminen.

Huomasin, että päädyin oikeastaan aivan uudelle polulle, joka toi mukanaan uusia kysymyksiä. Koin osalta ahdistavaksi, että matkani tarkoitus muuttui koko ajan, kun mieleeni nousi uusia kysymyksiä ja epäilyjä, mutta mitä enemmän löysin vastauksia, alkoi matka kuitenkin tuntua palkitsevalta. Tulin oikeastaan sellaiseen pisteeseen, josta on hyvä sukeltaa eteenpäin, löytää itsensä taiteilijana.

Vaikka koe oli erittäin fyysinen, sen takana piili suuri joukko henkisiä аспекteja. Opin, että olen epäilijä, kyselijä sekä etsijä, joka ei tyydy jo valmiiksi annettuihin

vastauksiin. Tahdon löytää omat vastaukseni ja kokea omat rajani. Luulen, että henkilökohtaisuus on suurin asia, joka tuli taiteeseeni sekä uskallus tuoda se esille.

Näen lopputyöni loogisena jatkumona, aloituskappaleena, kysymyksenasetteluna sekä eräänlaisena taiteellisena prologina tulevalle.

Naurattaa oikeastaan ajatus siitä, että kaikki se, mitä olen oppinut ja kaikki se, mistä olen puhunut kirjallisessa, kiteytyy siihen, että tuon lopputyönäyttelyyn videon itsestäni hakkaamassa kiveä betonia vasten, mutta kuinka sopivaa.

Teos *Subjekttiivinen koe: toistuva toiminta kiven kanssa* on osa opinnäytetyönäyttelyä *Level up* Imatran taidemuseolla 18.4. - 30.4.2014.

Kuvat

Kuva 1. Reitti, jonka kuljin koiran johdattamana, 2013, s.6

Kuva 2. Sopivankokoisia kiviä etsimässä, 2015, s.8

Kuva 3. Minä tekemässä betonialustaa kokeen valmisteluvaiheessa, 2015, s.9

Kuva 4. Tehching Hsieh ja One Year Performance 1980-1981 (Time clock piece), 2015, s. 12

Kuva 5. Exercise: Organized necessary and luxury items on the floor, 2014, s.13

Kuva 6. 16 framen kuvakaappaus-sarja kokeesta, 2015, s.16

Kuva 7. Kuvakaappaus Andy Warholin Screen Tests-videoista, joissa ei oikeastaan tapahdu mitään, 2015, s.17

Kuva 8. Kuvakaappaus valmiista videosta, 2015, s.20

Kuva 9. Pieni ja suuri samassa tilassa, 2015, s.20

Kuva 10. Kokeilua tilassa, 2015, s.21

Lähteet

Holmberg, N. 2005. Zen, mindfulness ja vaeltava mieli. Kognitiivisen psykoterapian verkkolehti. 2 (2) 72-93.
<http://www.kognitiivinenpsykoterapia.fi/verkkolehti/2005/ktzen.pdf>. Luettu 6.4.2015.

Laamanen, S. Työskentelypäiväkirjamerkintöjä 2014-2015.

Lieberman, F. Zen Buddhism and Its Relationship to Elements of Eastern and Western Arts. <http://artsites.uscs.edu/faculty/lieberman/zen.html#Zen%20Contemporary> Luettu 6.4.2015.

McEvelley, T. 2005. The Triumph of Anti-Art. New York: McPherson & Company.

Sontag, D. 2009. A Caged Man Breaks Out at Last. The New York Times.
http://www.nytimes.com/2009/03/01/arts/design/01sont.html?pagewanted=all&_r=1 Luettu 6.4.2015.

Stanford Encyclopedia of Philosophy. Haku sanalla "chaos"
<http://plato.stanford.edu/entries/chaos/#DefCha>. Luettu 6.4.2014.

Stiles & Selz. 2012. Theories and Documents of Contemporary Art. Berkeley & Los Angeles: University of California Press.